

disciplina, ex ecclesiae institutione pendere, ideoque nullius erroris reprehendi posse ecclesiam, etiamsi pascha cum iudicis celebrari aliquando contigerit. Et re quidem ipsa talis astronomicus error nullo declinari potest calendario perpetuo, nisi ad astronomiae severitatem sit compositum, quod in usu vulgari non satis commodum foret atque expeditum. Quae quum ita sint, in paschatis festorumque omnium celebratione ecclesiae disciplina religiose tentanda est, resurrectio-nis Christi Domini memoria sancte recolenda, atque ita vivendum nobis est et moriendum, ut tandem in vitam aeternam resurgamus.

APPENDIX.

De quibusdam capitibus praecedentis utilitatibus.

Praecedentis doctrinae nullitatem in defenienda aera christiana epocharum omnium longe nobilissima, primum demonstravimus. Quamvis aerae christiana initium certo figure non audeant accuratores chronologi; aerae tamen dionysianae seu vulgaris errorem facile ostendunt. Tota quaestione huius difficultas ex triplici capite oritur. 1.º Ex morte Herodis, quo adhuc vivente Christus Dominus natus est: in diebus Herodis regis, Matth.

cap. II. 11º. Ex imperii Augusti initio, cuius imperii anno 42 Christus natus creditur: anno autem 15 imperii Tiberii Caesaris, Luc. cap. III. 111º. Tandem ex censu populi romani facto sub Cyrino praeside Syriae, cap. II. Lucae. De his tribus varia est chronologorum opinio. Nonnulli motrem Herodis consignant anno ab Urbe condita 754, alii autem nonnullis arte annis. Aliqui regnum Augusti auspiciantur a morte Caesaris; alii a primo illius consulatu. Aliqui initium imperii Tiberii sumunt a morte Augusti, alii bientio ante, quum tunc temporis collega Augusti iam fuerit. Denique quum plures sub hoc Principe facti fuerint populi romani versus, annum, quo contingit descriptio membrata a S. Luca, haud facile est definire. Quaestione difficultatem augent adhibitae a SS. PP. epochae. It enim a S. Iulatōris nostri natali annos numerare non consueverant, sed primis ecclesiae temporibus alias usurpabantur epochae, vel aera actiaca, diocletiana, ab Urbe condita, fastorum consularium, et alias etiam pro varia populorum, apud quos SS. PP. degabant, consuetudine. Sed quidquid sit de illa quaestione, cuius tractatio ad chronologos proprio iure pertinet; certum est, eam magna periodorum et cyclorum varietate esse implicatam, et ab iis tantum intelligi posse, qui harum rerum doctrina probe sunt imbati. Diligenter autem obser-

vandum est, in chronologicis controversiis obscuritatem maximam persaepe ori ex ipsa periodorum hypothesi non satis accurate definita. Ita si scriptor aliquis coetaneus certo periodi iulianae vel alterius periodi anno sacrum aliquod consignaverit, eiusdem facta etas definita habebitur; dummodo tamen probe cognita sit scriptoris huius de usurpati periodo hypothesis. Quum enim periodi ad alias epochas referantur, certo constare debet epocharum illarum initium, quale sci- licet alibiatur a scriptoribus, quorum auctoritate utimur. Quamvis ergo utilissimum sit periodi iulianae usus; quia tamen periodes illa fixum non habet initium, si ad epocham orbis conditi vel aeram christianam referatur; hinc patet, periodi huius ope non satis certo aliquius facti tempus indicari, nisi auctor suam de periodi initio sententiam declaraverit, aut facto aliquo indubitate illustaverit. Reim praesentis quaestiones exemplo explicabimus. Reser Iosephus in antiquitatibus iudaicis: vita defunctum esse Herodem post derratum regno Antigonom anno 34, ex quo a romanis rex declaratus est. 37; regium autem fastigium adeptus est olympiate 184. Porro quum ad Herodis mortem circiter referri possit christianaerae initium, Iosephi auctoritate merito utuntur chronologi, dummodo tamen olympiadis annum certo definitant. Etenim anc-

olympiadum ex orbis conditi epocha^a, quæ ex aera christiana pendent, ac proinde chronologi ponunt, quod est in quaestione. Quærendum igitur est factum aliud, quod olympiadum annus certius determinetur, quo definito iam olympiadum epocha uti licebit tamquam puncto fixo, ad quod revocari poterunt facta alia a Iosepho narrata. In hunc usum adhiberi poterit eclipsis lunæ, quam contigisse, reser Iosephus, eadem nocte, qua Herodis aegrotantis iussu Mathias populi seductor occisus est, et post quam Herodes brevem aegramque vitam traxisse legitur. Contigit autem eclipsis illa ex tabulis astronomi- cis anno iuliano 42, die 13 martii, tribus horis ante ortum solis. Si eclipsim hanc aliquo olympiadum anno notasset Iosephus, de anno, quo mortuus est Herodes, nullum iam foret dubium, ac proinde et certo figi posset aera christiana, quum ex chronologorum omnium consenti certissimum sit, Herodem paullo post Christum natum obiisse. Ceterum ex dictis probabilissimum et historica demonstratione fere indubitatum est, aera christianam in anno iuliano 41 vel 42 collocandam esse. Quare aera vulgaris, quæ nativitatem Christi consignat anno iuliano 45, tardior est annorum 3 vel 4 intervallo.

Alia est in rebus chronologicis frequen- tissima ambiguitatis causa ex diverso apud veterum scriptores anni initio repetenda. An-

in initium sumebant aliqui a mense martia-
li, a mense ianuario, nonnulli a mense de-
cembri, et quidem etiam a variis eostimdem
mensium diebus: a paschatis festo annum au-
spicabantur plurimi. Ex hac varietate chro-
nologicas lites plurimas oriri necessum est,
nisi probe cognita fuerit anni forma. Sed al-
iae sunt multo graviores in annorum forma
difficultates; anni nomine designari aliquan-
do consuevit apud veteres planetae cuius-
cumque in coelo revolutio, ut testantur Dio-
dorus siculus, Plinius, Plutarchus aliique non
pauci remotissimæ antiquitatis scriptores. Te-
sie Suida annus ex duobus, tribus, quatuor,
sex, duodecim mensibus constabat, aliquando
iuncta una die. Ex hac annorum varietate
patet, contrahendam esse remotissimam, quam
nonnulli populi iactant, antiquitatem. Et qui-
dem scripturae sacrae repugnat omnino, quod
de sua antiquitate fabulantur babyloniorum,
aegyptiorum et sinensium annales. Ac proin-
de tamquam fabulosa haberi debent tempora
illa, vel annorum contractione ad sacram
chronologiam reducenda. Re quidem vera in
ipsa etiam sacrae scripturae chronologia non
desunt varietates aliquae. Sed praeterquam
quod demonstrari non potest, hanc, quod
ad chronologiam, sacerorum textuum diversi-
tatem nulla ratione conciliari posse; iacta-
ta quorundam populorum antiquitas a sacra
chronologia longissime differt. Textus hebreus

quatter mille annos circiter a creatione mun-
di usque ad Christum numerat; *textus sa-*
maritanus paulo maius temporis intervallum
tribuit; sed versio 70 interpretum ad sex
mille annos circiter idem intervallum protra-
hit. En totam textuum differentiam. At refe-
runt chaldaeorum annales, iam a quadri-
gentis mille et amplius annis chaldaeos astro-
nomiae operam dedisse, dum Alexander in
Asiam transiit. Eadem antiquitate gloriabantur
babyloniorum et sinensium fasti. Quae qui-
dem enormis temporum varietas a scriptura
sacra, ideoque a veritate immensum aberrat,
nisi contracta annorum forma utamur. Hanc
annorum reductionem exemplo aliquo tenta-
bimus. Narrat Alexander Polyhistor ex fide
Berosi, servata fuisse Babylone iam ab an-
nis 150000 antiquissimorum temporum do-
cumenta. Crassioris anachronismi reus facile
covincitur Berosus, si animadvertiscas, a
Nabonassaro, qui 410 vel 411 annis ante
Alexandrum vixit, desueta fuisse historica
omnia monumenta. At si annos illos 150000
in dies contrahimus, invenientur anni 410,
menses 8, dies 3, quod quidem cum Na-
bonassari temporibus apprine convenit. Sed
de his intricatissimis rebus disputare nostrum
non est. Satis erit observare, adversus scriptu-
rae sacrae auctoritatem a perversissimis viris
symma impietate obicii chronologiae sacrae
varietatem. Chronologicae enim quæstiones

ad fidem et bojos mores non pertinent, atque in rebus levioris momenti amancaensium incuria errorem aliquem in scripturam sa. ram potuisse obrepere, consentiunt theologi omnes. Tandem, ut iam monuimus, demonstratum non est, initio non posse concordiam inter variorum textuum chronologiam, licet hactenus ignotam fateamur ineundae huins concordiae rationem. Heic autem data occasione silentio praetermittere non licet celebratissimum Newtoni systema chronologicum. Quingentis circiter annis mundum recentiorum esse quam a chronologis creditur, opinatus est Newtonus astronomica potissimum ratione innixus. Notum est ex astronomia, puncta aequinoctialis annorum 72 intervallo uniformi sere motu retrogrado 1° incedere. Ex Sancto Clemente alexandrino, Chiron, qui unus fuit ex celebratissimis viatoribus argonautis, aequinoctium vernum gradui 15° arietis adligavit, ac proinde solstictium aestivum in gradu cancri 15° contigit. Anno ante bellum peloponesiacum solstictium aestivum fixit Meto in gradu 8° cancri. Quare quum gradus unus annis 72 respondeat, septies septuaginta duo anni numerari debent ab argonautarum expeditione usque ad initium belli peloponesiaci, hoc est, interfluxere anni 503 non autem 700, ut graeci scriptores referunt. Hinc concludit Newtonus, argonautarum expeditionem anno 903 ante Christum esse ad-

figendam, non autem anno 400, ut vulgo creditur, ac proinde annis circiter 500 mundus junior foret. Huic astronomicae rationi aliam adiungit Newtonus ex generationum aestimatione deductam. AEgyptii a Menete usque ad Sethonem numerabant generationes 341, et tres generationes spatio annorum 100 aestimabant. Graeci autem generationes singulas ad annos 40 revocabant. AEgyptios græcosque erroris reprehendit Newtonus. Verum quidem est, tres generationes ad annos 120, vulgo reduci posse, sed generationes sunt principum imperio diuturniores. Evidens enim est, si rem generatim consideremus, homines vivere diuissim, quam reges regnare. Quae quum ita sint; Newtonus regum imperia constituit annorum circiter 20, hancque iustum aestimationem comprobat descripta longa regum serie. Hoc duplex est, quod adhibet Newtonus probationis genus. Chronologiam hanc, licet excellentis ingenii virum demonstret, impugnarunt homines eruditissimi. De argumentorum vi et pondero nostrum non est iudicare, atque in obscurissima factorum temporumque senectute, in tanta opinionum varietate, in densissimis rerum antiquissimarum tenebris nullum inventiri potest chronologicum sistema, quod non oppugnetur facilius, quam probetur.